

§. LII.

Medico igitur cognitio 1) nominis medicamentorum 2) virtutis medicamentorum 3) principiorum virtutis medicamentorum 4) characterum veritatis falsitatis & bonitatis medicamentorum 5) applicationis medicamentorum 6) parabilium & praeparatorum ex medicamentis 7) originis medicamentorum 8) temporis & loci medicamentorum scitu est vel necessaria, vel utilis, vel jucunda seorsim vel conjunctim §. XXIV. XXXV. XLIV. XLV. XLVI. XLVII. XLVIII., nonnulla tamen ex dictis, ut praecipue virtutes, characteres bonitatis falsitatis & veritatis, item applicatio & nomina medicamentorum medico praec aliis scitu sunt magis necessaria vel utilia.

Quaenam medico de medicamentis scitu sunt necessaria vel utilia.

§. LIII.

In pertractatione, in qua medico scitu necessaria & utilia de medicamentis sunt tradenda, varius eligi potest ordo, ita, ut haec pertractatio vel secundum tria naturae regna vel secundum medicamentorum partes constitutas vel secundum virtutes vel secundum alium ordinem instituat. Ego hoc in opusculo eum secururus sum ordinem, quo medicamenta secundum eorundem virtutes pertractantur, utpote qui mihi videtur esse optimus.

De ordine, secundum quem pertractatio de medicamentis potest institui.

SECTIO II.

DE

SPECIEBUS MEDICAMENTORVM
IN GENERE.

§. LIV.

Corpus humanum constat ex partibus fluidis & solidis (per princ. physiol.) Nunc omnia medicamenta agunt in nostrum corpus §. V. Ergo omnia medicamenta ut agant vel in solidas vel in fluidas vel in utrasque corporis humani partes necesse est.

In quasnam agant medicamenta partes corporis humani.

B §

§. LV.

§. LV.

De fumis
medicamen-
torum gene-
ribus.

Medicamenta ita agunt in corpus humanum, ut vel evacuationes producant vel non. Priora dicuntur *evacu-antia*, posteriora *alterantia*. Omnia ergo medicamenta sunt vel alterantia vel evacuantia & haec sunt summa medicamentorum genera, ad quae omnia reduci possunt medicamenta.

§. LVI.

De specie-
bus medica-
mentorū
evacuan-
tium.

Medicamenta evacuantia pro diversitate evacuationis, quam producant, varia nanciscuntur nomina. Sic dicuntur ea, quae transpirationem insensibilem producant, *diaphoretica*, quae efficiunt sudorem, *sudorifera*, quae producant *purgationem*, *purgantia*, quae vomitum causantur, *vomitoria* seu *emetica*, quae urinae excretionem promovent, *diuretica*, quae salivae excretionem producant, *sialogoga*, *salivantia*, quae materiae e pulmonibus excretionem promovent, *expectorantia*, quae sanguinem menstruum evacuant, *emmenagoga*, quae lochiorum fluxum excitant, *aristolochica* & quae partus exclusionem promovent, *ecbolica*.

§. LVII.

De apophle-
gmatisanti-
bus eorum-
que specie-
bus.

Ista evacuantia, quae mucum per capitis vias naturales educunt, nominantur *apophlegmatizantia* & cum haec mucī evacuatio fiat vel per os vel per nares, apophlegmatizantia duplicis quoque sunt generis, scilicet apophlegmatizantia per os vel per nares. Apophlegmatizantia per nares vel sternutationem producant vel non. Priora dicuntur *sternutatoria* seu *ptarmica*, posteriora *errhina*.

§. LVIII.

De resolen-
tibus & in-
crassantibus.

Quemadmodum evacuantia pro diversitate evacuationis, quam producant, varia accipiunt nomina, ita etiam alterantia pro diversa, quam efficiunt, mutatione varia sortiantur nomina. Sic dantur experientia teste medicamenta, quae cohaesionem partium corporis humani mutant, & haec

haec sunt duplicis generis. Vel enim eam augent vel imminuunt. Medicamenta, quae partium corporis humani cohaesionem imminuunt, nomino *resolventia* in sensu lato & haec iterum sunt *resolventia* vel partium solidarum vel fluidarum vel utrarumque. Medicamenta vero, quae partium corporis humani cohaesionem augent, illam augent vel in fluidis vel solidis partibus. Priora appellantur *inspissantia, incrassantia, condensantia, coagulantia*, posteriora vero singulare nomen generale, quod eorum actionem commode exprimeret, non sunt adepta, quantum mihi constat, neque mihi congruum, quod ipsis imponi posset, nomen nunc in mentem incurrit, facile tamen patet, sub iis roborantia adstringentia contrahentia & indurantia comprehendendi, de quibus in sequentibus dicam.

§. LIX.

Particularum fluidarum corporis humani magnitudo a medicamentis mutari adeoque vel augeri vel imminui potest, & ista speciatim medicamenta, quae magnitudinem particularum fluidarum imminuunt, nominantur *atenuantia*. De attenuantibus.

§. LX.

Fac, fibras a medicamentorum actione affici, tunc illas ab ea vel magis vel minus strictas seu laxas reddi posse quilibet perspicit. Illa medicamenta, quae fibras reddunt magis strictas, dicuntur *adstringentia*, ea vero, quae fibras reddunt laxas, *relaxantia*. De medicamentis adstringentibus & relaxantibus.

§. LXI.

Fibra vna dicitur strictior altera, si minus facile quam haec se extendi patitur, e contrario haec fibra audit laxior altera, quae se facilius extendi patitur. Quid sit fibra & laxa.

§. LXII.

Cum fibra stricta minus facile, laxa vero facile se extendi patitur §. LXI, ut illa majori, haec vero minori vim contractili gaudeat necesse est. Adstringentia igitur vim fibra- Adstringentia augment vim fibrarum contractricam, rela-

xantia vero
illam immi-
nuunt.

fibrarum contractricem augere & relaxantia contra eam imminuere debent §. LXI. Fac porro, fibras vasorum circulares reddi vel strictiores vel laxiores, tunc in priori casu majori vi, in posteriori vero minori vi se contrahere debent. Adstringentia igitur vim fibrarum circularium vasorum augere, relaxantia vero eam imminuere debent.

§. LXII.

Adstringen-
tia vasa con-
trahunt &
fluidorum
cursum per
ea retardant.

Adstringentia, vt vasorum fibrae circulares majori vi se contrahant, efficiunt §. LXII. Sed transitus fluidi per vas non potest non retardari, si fibrae vasis circulares majori vi sese contrahunt, imo plane occluditur, si contractio vasis sat magna est. Adstringentia igitur fluidorum per vasa transitum retardant imo plane sistunt.

§. LXIII.

De stimu-
lantibus.

Quae partes solidas ita afficiunt, vt majorem excitent versus eas fluidorum affluxum, dicuntur *stimulantia* seu *irritantia in sensu generaliori*. Speciatim vero & magis proprie illa audiunt *irritantia seu stimulantia*, quae majorem fluidi nervei ad musculares fibras adfluxum concitant vt solutionis continui, quam fibris nerveis fluidi nervei ad fibras musculares adfluxui inservientibus inferunt.

§. LXIV.

De contra-
hentibus.

Quae majorem fibrarum contractionem efficiunt, dicuntur *contrahentia*.

§. LXV.

Definitio
contractio-
nis.

Per contractionem fibrarum intelligo earum imminutionem longitudinis sine soluta unitate.

§. LXVI.

Contrahen-
tia vim fibra-
rum elasti-
cam & vita-
lem augent.

Cum contrahentia fibrarum contractionem reddant majorem §. LXV. necessario quoque earum vim contractricem augere debent. Nunc vis fibrarum contractrix est duplex vel elastica seu physica vel vitalis (per princ. physiolog.) Ergo contrahentia vim fibrarum physicam seu elasticam vel vitalem seorsim vel conjunctim augere debent.

§. LXVII.

§. LXVIII.

§. LXVIII.

Duplicem corpori humano animali vivo inesse vim, unam *physicam* seu *elasticam*, quam corpus humanum vivum cum corpore humano mortuo, quamdiu in hoc partium cohaesio nondum est sublata, & cum aliis corporibus elasticis communem habet, & alteram *vitalem*, quae a fluidi nervei influxu in fibras dependet adeoque corpori humano tantum competit, quatenus vivum est, phaenomena in corpore animali vivo occurrence facis superque demonstrant. Si enim e. g. extremitas muccinii in forma conii naribus intrudatur vel illis pulvis sternutatorius praesertim a non adfuetis admoveretur, oritur in corpore humano vivo sternutatio, in qua vehemens fit pectoris concussio. Tentes idem in corpore humano mortuo nec tale phaenomenon continget. Si in hujus phaenomeni rationem inquiris, nullam aliam invenies quam hanc, quod nervi narium irritati effecerint vehementem musculorum respirationi inservientium contractionem & quod haec a majori in hos musculos fluidi nervei influxu fuerit producta. Cum vero in corpore humano mortuo fluidi nervei influxus non adsit, nec vis quoque, quae ab eo dependet, adesse potest, & hinc patet ratio, cur vis haec nominetur vitalis, & cur in corpore humano mortuo, quamvis ejus nares irritentur, non sequatur sternutatio. Porro si fibrae corporis humani tam vivi quam mortui cultro dissecantur, oritur in corpore humano tam vivo quam mortuo hiatus, in illo vero major quam in hoc. Hic vero hiatus est effectus elasticitatis fibrarum, quam corpus humanum vivum cum mortuo aliisque corporibus elasticis habet communem & quae in corpore mortuo tamdiu durat, quamdiu in eo durat partium cohaesio.

De vi contra
ctili fibrarum
physica seu
elastica & vi
tali.

§. LXIX.

Stimulantia seu irritantia efficiunt majorem fluidi nervei ad fibras musculares affluxum §. LXIV. Sed major fluidi nervei in fibras musculares influxus efficit majorem

Stimulantia
sunt contra-
hentia.

C

jorem

jorem earum contractionem §. LXVIII. ergo stimulantia producunt majorem fibrarum contractionem. Nunc hæc audiunt contrahentia §. LXV. Ergo stimulantia sunt contrahentia.

§. LXX.

De roborantibus & debilitantibus.

Si in medicamentorum actionis consideratione tonum partium solidarum spectamus, eum a medicamentis vel imminui vel augeri facile perspicimus. Medicamenta vero, quae tonum partium solidarum augent, dicuntur *roborantia* seu *tonica*, & ea contra, quae eum imminuunt, *debilitantia*.

§. LXXI.

Definitio toni.

Sub toni partium solidarum nomine intelligo vim earum contractricem.

§. LXXII.

Tonus est vis composita.

Tonus partium solidarum est vis earum contractrix §. LXXI. Sed vis partium solidarum contractrix constat ex vi physica & vitali §. LXVII. LXVIII. Ergo tonus est vis partium solidarum contractrix composita ex vi physica & vitali.

§. LXXIII.

Roborantia augent vim physicam & vitalem.

Quae tonum partium solidarum augent, sunt roborantia, quae eum imminuunt, sunt debilitantia §. LXX. Atqui tonus est vis contractrix composita ex vi physica & vitali §. LXXII. Ergo roborantia vim contractricem partium solidarum vel physicam vel vitalem vel utramque augere & contra debilitantia has vires imminuere debent.

§. LXXIV.

Adstringentia sunt roborantia & relaxantia debilitantia.

Adstringentia vim fibrarum contractricem augent & relaxantia eam imminuunt §. LXII. Verum enim vero quae fibrarum vim contractricem augent vel imminuunt, tonum earum augent vel imminuunt §. LXXI. & quae tonum

num

num fibrarum vel augent vel imminuunt, sunt vel roborantia vel debilitantia §. LXX. Ergo adstringentia sunt roborantia & relaxantia debilitantia.

§. LXXV.

Quamvis adstringentia sint roborantia & relaxantia debilitantia §. LXXIV, nihilominus tamen inter ea quaedam intercedit differentia & quidem ratione gradus. Nam adstringentia vim vasorum contractricem ad eum usque gradum augent, ut fluidorum transitus per ea impediatur §. LXIII, roborantia vero tonum partium solidarum ad eum usque gradum non augent, & si hoc faciunt, non amplius nomen roborantium merentur, sed adstringentia sunt & nominari debent. Idem quoque valere de relaxantibus & debilitantibus, hoc est, ea non nisi gradu a se invicem differre, quilibet rerum gnarus facile perspicit atque videt.

De differentia inter adstringentia & roborantia item inter debilitantia & relaxantia.

§. LXXVI.

Cum adstringentia & roborantia item relaxantia & debilitantia non nisi gradu differant §. LXXV, sequitur, ut adstringens minori dosi datum fiat roborans & roborans majori dosi propinatum fiat adstringens, neque minus relaxans majori quantitate adhibitum evadat debilitans & debilitans contra minori copia adhibitum se gerat ut relaxans.

Quid ex antecedentibus sequatur.

§. LXXVII.

Mirabuntur forsitan nonnulli, quod debilitantia retulerim inter medicamenta §. LXX, sed mirari desinent, si consideraverint, quod omnino dentur casus, in quibus debilitantia adhiberi possunt & debent, ut in iis, in quibus partium solidarum tonus nimis auctus est, ut statum inducat praeternaturalem, vel parti corporis humani debilitas est concilianda, ut graviores morbi vel vehementiora symptomata removeantur.

Scholion.

§. LXXVIII.

Quid sint
analeptica.

Medicamenta, quae vires corporis humani deficientes restituunt, dicuntur *analeptica*.

§. LXXIX.

Scholion.

Celeberrimus & de medicina optime meritus *Boerhaave* nominat *analeptica* in suo *Tractatu de viribus medicamentorum* edit. Paris. pag. 426. *cardiaca* & alii ea appellant *cordialia, confortantia*.

§. LXXX.

Vbi & quando
roborantia
sint
analeptica.

Tonus partium solidarum destructus infert virium defectum. (per princ. pathol.) adeoque hoc in casu ea, quae tonum augent, vires deficientes restituunt. Verum ea, quae tonum augent, sunt roborantia §. LXX, & quae vires deficientes restituunt, sunt *analeptica* §. LXXVIII. Ergo eo in casu, in quo a tono partium solidarum debilitato oritur virium imbecillitas, roborantia sunt *analeptica*.

§. LXXXI.

De moderantibus
& excitantibus.

Si ad motus corporis humani, quatenus sunt praenaturaliter constituti, nostram dirigimus attentionem, eos vel nimis auctos vel nimis depressos esse & dari medicamenta, quae utriusque malo medendi efficacia gaudent,prehendemus. Medicamenta vero, quae motus corporis humani nimis auctos compescunt, audiunt *moderantia, sedantia, sedativa*, ea contra, quae motus deficientes augent *sistentia excitantia* seu *moventia*.

§. LXXXII.

De anodynis.

Si virtutem medicamentorum respectu dolorum consideramus, eos ab iis vel excitari vel tolli perspiciamus. Medicamenta, quae dolorem tollunt, appellantur *anodyna late vel in sensu generali sic dicta*.

§. LXXXIII.

Scholion.

Vitii quis me accusare posset, quod *anodyna late sic dicta* nominaverim ea, quae dolorem tollunt, cum tamen

men

men ea, quae dolorem tantum mitigant, itidem anodyna sint & appellentur, sed notandum est, quod medicamenta, quae dolorem tollunt, eum vel ex toto vel ex parte tantum tollant, & ea, quae hoc faciunt, mitigent tantum dolorem. Dum igitur anodyna nomino dolorem tollentia, non excluduntur eo ipso dolorem mitigantia, sed sub illis comprehenduntur.

§. LXXXIV.

Si dolor oriri debet, requiritur 1) ut adsit corpus, quod in nervum agit 2) ut per hanc actionem nervus ad gradum rupturae proximum tendatur, & 3) ut fluidum nerveum in motum concitetur auctum isque propagetur ad cerebrum, & tres hae conditiones constituunt causam doloris proximam (per princip. patholog.) Triplici ergo modo, si quilibet seorsim consideratur, causa doloris proxima adeoque & dolor ipse tolli potest, nempe vel auferendo corporis in nervum agentis actionem, vel nervum ita mutando, ut, licet haec actio corporis in eum, continuet, tamen ad gradum rupturae proximum non tendatur & denique impediendo, quo minus ex hac nervi tensione rupturae proxima motus fluidi nervei sequatur auctus.

De dolore
ejusque cau-
sa proxima.

§. LXXXV.

Medicamenta anodyna late sic dicta varia accipiunt nomina, prout causam doloris proximam hoc vel illo tollunt modo. Sic ista, quae actionem corporis nervum tendentis tollunt, appellantur *paregorica*, ea, quibus nervus ita mutatur, ut actionem corporis in eum agentis sustinere queat, absque eo, ut status rupturae proximus sequatur, dicuntur *anodyna stricte sic dicta*, ea denique, quae motum fluidi nervei minuunt, *hypnotica* & tandem ea, quae hoc in majori gradu perficiunt, *narcotica* nominantur.

De specie-
bus medica-
mentorum
anodyno-
rum, ut pa-
regoricis,
anodynis
stricte sic di-
ctis, narco-
ticis & hy-
pnoticis.

§. LXXXVI.

Hypnotica quoque non incommode definiiri possunt & solent per ea, quae somnum inferunt, & narcotica

per ea, quae narcosin producant. Verum enim vero hae definitiones ex iis, quae §. LXXXV. datae fuerunt, facile erui possunt. Nam hypnotica sunt ea, quae fluidi nervei motum imminuunt §. LXXXV. Jam motus fluidi nervei in corpore humani imminuti nequit, nisi ejus influxus in organa sensoria & musculos motibus voluntariis destinatos simul imminuatur. Quod vero si fit, oritur somnus vel status ei proximus. Ergo hypnotica sunt talia medicamenta, quae somnum inferunt. Porro narcotica majori gradu quam hypnotica motum fluidi nervei retardant §. LXXXV, adeoque eum ita imminuere debent, ut dolores praesentes non cessent solum esse dolores, sed reliquae etiam externae actiones fortiores parum & leviores plane non percipiantur. Sed ejusmodi corporis humani status dicitur stupor seu narcosis. Ergo narcotica sunt talia, quae stuporem seu narcosin producant. Sed possunt haec omnia inverti & ex definitione hypnoticorum, qua definiuntur per ea, quae somnum inferunt & ex altera narcoticorum definitione, qua definiuntur per ea, quae motum fluidi nervei in gradu majori quam hypnotica imminuunt §. LXXXV, legitima consequentia potest deduci, quod hypnotica sint ea, quae motum fluidi nervei imminuunt & narcotica ea, quae hoc in majori efficiunt gradu.

§. LXXXVII.

De emollientibus & indurantibus.

Si ad partium corporis humani mollitiem & durtiem, quatenus a medicamentis mutatur, respicimus, partes a quibusdam medicamentis vel molliores vel duriores reddi posse videmus. Illa medicamenta, quae prius efficiunt dicuntur *emollientia*, quae vero posterius faciunt, *indurantia*, quae denominatio celeberrimo etiam Boerhavio placuit, uti ex ejusdem *Tractatu de viribus medicamentorum* edit. Paris. p. m. 392. videri potest.

§. LXXXVIII.

Definitio corporis molliis.

Corpus dicitur molle, quod tactui facile cedit, id est,

est, ad cuius figuram mutandam vis vi digitorum hominis major non requiritur.

§. LXXXIX.

De corporibus fluidis, si proprie loqui libet, dici nequit, quod sunt mollia, quia sibi relicta nullam nisi sub guttularum magnitudine servant figuram, quam tamen mollia possidere & retinere debent. Mollities igitur proprie loquendo est affectio corporibus tantum solidis competens.

Mollities corporibus solidis non fluidis competit.

§. XC.

Corpora solida suam conservant figuram, si eorum partes majori vi inter se cohaerent, quam vel ex pondere vel ex cohaesione cum alio corpore ad separationem tendunt. Quicquid ergo figuram corporis solidi mutare debet, illud partium illius cohaesione superare debet, adeoque illud, quod corpus solidum reddere debet molle, partium ejus cohaesione ad eum usque gradum imminuere debet, qui per digitorum vim facile superari potest.

Quidnam corpus solidum reddat molle.

§. LXXXVIII.

§. XCI.

Cum emollientia partes corporis reddant molles §. LXXXVI, necessario earum cohaesione eo usque imminuere debent, ut leni vi, qualis est digitorum, superari possit.

Quomodo emollientia comparata esse debent.

§. XCII.

Si spasmodicas contractiones partium solidarum consideramus, eas a medicamentis vel effici vel tolli animadvertimus. Medicamenta, quae prius efficiunt, appellantur *spastica*, quae vero spasmos tollunt, *antispasmodica*.

De spasticis & antispasmodicis.

§. XCIII.

Contractio fibrarum muscularium praeternaturaliter aucta dicitur *spasmodica* earum contractio seu spasmus.

Spasmodica contractio quid sit.

§. XCIV.

§. XCIV.

De consti-
pantibus &
aperientibus.

Si vasa circa medicamentorum actionem spectamus, ea a medicamentis vel obstrui vel obstructa referari posse videmus. Quae vasa obstruunt, dicuntur *constipantia*, *insarcientia*, quae vero vasa obstructa referant, *aperientia* seu *aperitiva*.

§. XCV.

De calefaci-
entibus, fri-
geficienti-
bus, hume-
ctantibus &
siccantibus.

Ratione frigoris & caloris, quae medicamenta producunt, dividuntur in *calefacientia* seu *calida*, & *frigeficientia* seu *refrigerantia*, & ratione siccitatis & humiditatis, quam inferunt, in *siccantia* seu *exsiccautia* & *humectantia*.

§. XCVI.

De diluenti-
bus.

Ratione aquae, ex qua constant medicamenta, dicuntur *diluentia*. Diluere enim dicitur tantum de aqua & proprie loquendo soli tantum aquae competit, quapropter etiam medicamenta eatenus dicuntur diluere, quatenus ex aqua constant, & aquea nominantur tantum diluentia.

§. XCVII.

De demul-
centibus,

Quae acrimoniam humorum mitem reddunt, *edulcantia*, *edulcorantia*, *temperantia* & *demulcentia* appellantur, quamvis proprie ea, quae acrimoniam mitem reddunt involuendo, vocentur *demulcentia*.

§. XCVIII.

De abster-
gentibus.

Quae viscidum a parte, cui adhaeret, absque ejus laesione separant, dicuntur *abstergentia*, *detergentia*.

§. XCVIX.

De praecipitanti-
bus,

Quae nimium orgasmum seu calorem compescunt, appellantur *praecipitantia*, *temperantia*.

§. C.

Scholion.

Temperantia nominantur modo ea, quae acres humores corrigunt, modo ea, quae calorem nimium minuunt.

§. CI.

§. CI.

Si ea medicamenta, quae in solutionibus continui & malis cum his connexis conducunt, consideramus, varia hic sese nobis offerunt, quae pro diverso suo effectu varia fortiuntur nomina. Sic ea medicamenta, quae praeter-naturaliter soluta vniunt dicuntur *traumatica*, quae suppurationem promovent, *suppurantia*, quae pus immaturum mutant in maturum, *maturantia*, quae carnis generationem promovent, *sarcotica*, quae fluidorum extravasationem compescunt, *styptica* & ea speciatim, quae sanguinis effluxum sistunt, *ischaema*.

De medica-
mentis quae
in solutioni-
bus continui
adhiberi so-
lent.

§. CII.

Medicamenta, quae in varia praeter naturam in corpore humano generata agunt, varia fortiuntur nomina. Sic ea, quae vermes expellunt, dicuntur *anthelmintica*, quae flatum propellunt, *carminativa* & quae calculos comminunt, *lithonriptica*.

De anthel-
minticis, car-
minativis &
lithonripti-
cis.

§. CIII.

Vulgo anthelmintica nominantur ea, quae vermes necant vel expellunt, sed cum vermes vel expellantur vel vivi vel mortui, sub iis quoque, quae vermes expellunt, illa, quae eos necant, comprehenduntur.

Scholion.

§. CIV.

Ea remedia, quae lac generant, nominantur *galactophora*, quae semen generant, *spermatopoea*, quae stimulos venereos excitant, *aphrodisiaca* & quae illos supprimunt, *antaphrodisiaca antaphroditica*.

De galacto-
phoris sper-
matopoeis,
aphrodisiacis
& antaphro-
disiacis.

§. CV.

Medicamenta, quae materiam stagnantem ita mutant, vt ex isto, in quo stagnat, loco abeat, dicuntur *discuti-entia*.

De discuti-
entibus.

D

§. CVI.

§. CVI.

De attra-
hentibus &
repellentibus.

Medicamenta quaedam affluxum fluidorum versus eum, cui externe applicantur, locum excitant majorem vel ab eo abarcent. Priora nominantur *attractantia*, posteriora *repellentia*, *repercutientia* late sic dicta. In sensu magis proprio & strictiori ea remedia vocantur *repellentia*, quae efficiunt, ut materia certam partem vel jam occupans vel occupatura aliorum feratur.

§. CVII.

De specie-
bus attra-
hentium.

Si attractantia externe applicata nil nisi rubor & ardor, interdum cum aliquo tumore, sequitur, dicuntur *rube-
facientia*, hoc vero phaenomenon ipsum *phoenigmus* seu *sinapismus*, quia veteres hoc scopo semen sinapi frequentissime adhibebant, si vero attractantium applicationem non cuticulae solum rubor sed ejusdem etiam in vesiculas lymphae turgidas elevatio sequitur, appellantur *vesicatoria*, *vesicantia*, *epispastica*.

§. CVIII.

De corro-
sivis eorum-
que specie-
bus.

Quae partes solidas corrodunt, dicuntur *corrosiva*, & ea corrosiva, quae escharam efficiunt, appellantur *escharotica*, quae agunt putrefaciendo, *septica*, *putrefacientia*, & quae instar ignis adurendo agunt, *caustica*.

§. CIX.

De bezoar-
dicis.

Restat adhuc, ut explicem, quid per medicamenta alexipharmaca, bezoardica & heroica intelligatur. *Bezoardica* olim nominata fuerunt illa medicamenta, quae veneni in corpus humanum delati vim debilitant, & cum observatum fuerit, quod vis veneni debilitata fuerit per ejus expulsionem per diaphoresin, postea omnia diaphoretica fuerunt appellata bezoardica, qui significatus a multis etiamnum attribuitur bezoardicis. Quicquid a bezoardicis expectari potest, id omne consistit in eo, ut destructio humorum praecaveatur, vires vitales & somnus

COR-

conserventur & materia morbifica partim corrigatur & minus activa reddatur, partim e massa sanguinea seceratur & secreta e corpore eliminetur.

§. CX.

Alexipharmaca itidem nominata fuerunt ea remedia, De alexi-
quae venenorum vim debilitant & postea diaphoretica & pharmacis,
sudorifera idem acceperunt nomen, sine dubio eam ob
causam, quoniam experientia docuit, per diaphoresin &
sudorem venenum ex parte fuisse e corpore expulsum ejus-
que vim redditam inefficacem.

§. CXI.

Ista medicamenta, quae parva dosi magnos in cor- De heroiois.
pore humano producant effectus, dicuntur *heroica*. Opium
tale est medicamentum.

§. CXII.

Pro vario morbo & symptomate, cui medicamenta De variis no-
medentur, varia accipiunt nomina. Sic nominantur ea, minibus,
quae scorbuto medentur *antiscorbutica*, quae dysenteriam quae medi-
curant *antidysenterica*, quae pleurititem sanant *antipleuriti- camenta pro*
ca, quae epilepsiae medentur *antepileptica*, quae spasmodum vario, cui
tollunt *antispasmodica*, quae febres profligunt *antifebrilia*, morbo &
antipyretica, *febrifuga*, quae haemorrhagiae medentur *antihaemorrhagica*, symptomate
quae pestem abarcent *antipestifica*, quae colicam medentur, accipiunt,
anticolica, quae vomitum sedant *antemetica*, quae in ma-
lo hypochondrico & hysterico conducunt *antihypochondria- ca* & *antihysterica*, quae salutarem in arthritide exserunt ef-
fectum, *antiarthritica*, quae adversus podagram sunt *anti- podagrica*,
antiphthistica, quae contra paralyfin valent *antiparalytica*, quae vertiginem curant *an- tidinica*,
& quae cachexia liberant *anticachectica* & sic porro.

§. CXIII.

Tandem medicamenta pro partium, quarum malis Quanam
mederi perhibentur, diversitate variis insigniuntur nomi- medicamen-
nibus. ta pro par-

tium, quorum malis medentur, varietate accipiant nomina.

nibus. Sic dicuntur ea, quae capiti conducunt *cephalica*, quae in oculorum affectibus bene se gerunt *ophthalmica*, quae dentium mala tollunt *odontalgica*, quae aurium affectibus medentur *otalgica*, *otica*, quae ori ejusque malis dicata sunt *stomatica*, quae asperae arteriae vitia corrigunt *arteriaca*, quae thoraci & pulmone conducunt *thoracica* & *pulmonica*, quae in viscerum affectibus profunt *splanchnica*, *visceralia*, quae stomacho conducunt *stomachica*, quae hepatis dicata sunt *hepatica*, spleni *splenetica*, renibus *nephritica*, intestinis *intestinalia*, utero *hysterica*, *antihysterica*, & cordi *cardiaca* *cordialia* & sic porro se habet cum reliquis.

SECTIO III.

DE

PARTIBVS MEDICAMENTORVM CONSTITVTIVIS IN GENERE.

§. CXIV.

Ratio ordinis.

Salia inter partes medicamentorum constitutivas principem occupare locum, unicuique, qui vel primas tantum chemiae & materiae medicae veritates didicit, cognitum est & perspectum. Mihi igitur, priusquam reliquarum constitutarum partium considerationem aggredior, salium natura ac differentia est consideranda.

§. CXV.

Definitio salis.

Corpus in aqua solubile, quod principium est saporis, dicitur sal. Sal itaque est totum, sive ex toto sapidum & omnia reliqua corpora, quae non sunt salia, ab his eam accipiunt qualitatem, ut sapida sint, omnisque eorum sapor dependet solum a sale eorum mixtionem ingrediente.

§. CXVI.